

РОМАНТИКА МОРСЬКИХ ПРИГОД І ПОДОРОЖЕЙ

УДК 821.161.2.09 Старицький

Волинець Ю.В.,
аспірантка,
Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького

МАРИНІСТИЧНИЙ ТЕКСТ ЯК РИСА РОМАНТИЧНОГО СТИЛЮ І ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ (ЗА ТРИЛОГІЄЮ М. СТАРИЦЬКОГО “БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ”)

Композицію художнього тексту складають сюжет і позасюжетні елементи. З-поміж позафабульних (позасюжетних) чинників твору виділяють портрет, пейзаж, інтер'єр, екстер'єр, монологи, діалоги, авторські відступи, назву, присвяту, епіграф, вставні епізоди тощо. Кожен із цих елементів є певною мірою значущим складником композиції, адже надає додаткового відтінку семантиці сюжету тексту, увиразнює і посутньо доповнює образну характеристику, створює загальний настрій твору і т.п.

Пейзаж як один із позасюжетних елементів композиції є чи ненайчастіше вживаним у художніх текстах. Через зображення картин природи автор має можливість висловити яскравіше, переконливіше свої чи героєві емоції, думки, рішення. Пейзаж у літературі часто перегукується з пейзажем у живописі. Можна стверджувати про їхню спорідненість, близькість, а то й ідентичність. Часом літературний пейзаж за своєю палітрою барв, чуттєвістю, натуральністю абсолютно не поступається живописному варіантові, як і навпаки. Змалювання краси гір і полонин, річок і морів, степів і лісів дає повніше уявлення про твір, чи хоча б про топографічні особливості зображеної місцевості. Такі ліричні, часто романтизовані описи оживлюють текст будь-якого жанру, стираючи межу між твором і реальністю, читачем і героєм. Одною з таких популярних картин, у т.ч., пейзажних, є змалювання моря, бурі, шторму на ньому, чи ж навпаки, спокою і гармонії морської стихії. Такої семантики творчості матеріал у мистецтві (і текст у літературі) отримав назву мариністичного.

Актуальність дослідження. Мариністична тема в літературі і стильові доміанти в мариністичних творах (чи в мариністичних епізодах творів) знайшли доволі широке осмислення в літературознавстві. Варто в цьому контексті згадати праці (студії): А. Дановського [3], О. Рисака [11, 70–77], С. Кочерги [5], І. Багинської [1], Форда М. Форда [17], Г. Буткової [2], Р. Мовчан [7], М. Ткачука [15], Б. Тихолоза [13], Г. Ключека [4], Н. Науменко [8; 9], І. Ткалич [14], Г. Токмань [16] та багатьох інших. Важливою є проблема родо-жанрових особливостей у зв'язку з потрактуванням мариністичних мотивів у різномірних творах, тенденцій виписування образної системи текстів. Тому логічно обумовленою є спроба дослідження мариністичного

тексту як яскравої риси романтичного стилю і одного з засобів творення художнього образу. Власне цими чинниками умотивований вибір об'єкта дослідження.

Мета і завдання дослідження. На основі аналізу різноманітних історичних, історико-літературних і літературознавчих джерел виявляємо, що мариністичні мотиви у прозі Михайла Старицького, зокрема, в його трилогії “Богдан Хмельницький”, не отримали достатнього наукового осмислення чи й зовсім обійдені увагою критики. Можливо, це зумовлено порівняно “вужчим” спрямуванням дослідження, адже аналізові позасюжетних елементів у цілому (на основі творчості М. Старицького) присвячено не одну працю. Отже, метою цієї статті є дослідження мариністичного тексту як одного із засобів творення образної структури (у т.ч. в конкретному творі), осмислення впливу на нього стилістики романтизму. У зв'язку з поданою метою ставляться такі **завдання**:

- розглянути основні художні прийоми і засоби творення мариністичного образу в текстах доби Романтизму;
- проаналізувати мариністичні риси в трилогії М. Старицького “Богдан Хмельницький” та їхній вплив на творення образної системи твору;
- провести порівняльний аналіз особливостей “пейзажування” у трилогії М. Старицького “Богдан Хмельницький” (море, ріка, степ тощо).

Література доби романтизму знаменувалася розвитком тем (історична) і жанрів (ліро-епічна поема, романтична поема, балада). Окрім історичної тематики нового звучання набувала тема природи, яка в творах письменників-романтиків поставала одухотвореною, живою, таємниче інтригуючою. Обов'язковим був акцент на тісному взаємозв'язку природи з людиною. Одним із характерних різновидів теми природи як риси романтичного стилю в літературі став мариністичний текст. На таку очевидну романтичну спрямованість текстів вказують символічні картини моря, хвиль, шторму, елементи морського пригодництва, виписані велемовні образи морських розбійників, фантастичних морських чудовиськ тощо. Художній маринізм, розвинувшись у романтичних текстах, став і характерною рисою однієї зі стильових течій модернізму – неоромантизму. Семантика змалювання моря в різні літературні періоди природно відмінна. Так, М. Ткачук означає цю різницю через осмислення теми “людина і природа” (у т.ч. й море як природна стихія): *“Навіть пейзажна лірика, така традиційна для української поезії, зазнає оновлення <...>. Вона наповнюється натурфілософськими й космогонічними мотивами у творах П. Тичини, Є. Плужника, М. Зерова, П. Филиповича та ін. Розвивається мариністична лірика, в якій тема моря не просто символізує долю людини у складних хвилях часу, як це було у романтиків першої пол. XIX ст., а стає образом світобудови, лоном усьому живому”* [15].

Художній маринізм є помітною рисою творчості багатьох письменників світової та української літератур. Мариністичні тексти – це, зокрема, і романтичні твори Дж. Байрона (поезія “Корсар”), П.Б. Шеллі (поезія “Ода західному вітрові”), О. Пушкіна (поезія “До моря”), А. Міцкевича (“Кримські сонети”), В. Жуковського (елегія “Море”), Т. Шевченка (поезія “Гамалія”), Г. Гейне (цикл “Північне море”),

В. Гюго (роман “Трудівники моря”) та ін., і неоромантичні тексти А. Рембо (поезія “П'яний корабель”), Р.Л. Стівенсона (поезія “Різдво біля моря”), Лесі Українки (цикл “Кримські спогади”), І. Франка (балада “Рибак серед моря”), О. Влизька (поезія “Іронічна увертюра”), О. Гріна (роман “Червоні вітрила”), В. Свідзінського (поезія “Приплив”), К. Паустовського (роман “Романтики”), П. Тичини (поезії “З кримського циклу”), Ю. Яновського (роман “Майстер корабля”) та ін. Очевидно, у зв'язку з великою кількістю творів (у т. ч. романів) про море в літературі з'явився новий жанр – морський роман, ознаки якого детально виписані в довідковій літературі: *“Морський роман – жанровий різновид маринізму, в якому можуть бути використані елементи утопічного, пригодницького, дидактичного, філософського, авантюрного роману, роману-притчі тощо. Найповніше реалізований у літературі XIX ст.”* [6, 76]. Інші жанри з мариністичними мотивами хоча окремо і не означені, проте автори ними теж активно послуговуються (наприклад, “морська” лірика, новели про море, оповідання тощо).

Родо-жанрові особливості мариністичних текстів посутньо не відрізняються від будь-яких інших. Морській тематиці присвячено достатньо багато поетичних і прозових творів. Але літературознавчих досліджень, зацентрованих на “морських” поезіях, порівняно більше, ніж студій про мариністичну прозу. Можливо, така тенденція прослідковується у зв'язку з більшою динамічністю, силою поетичного слова, яскравістю поетичних образів, на тлі яких жанрові особливості прози трохи поступаються поетичним.

Одним із тих письменників, хто у своїй прозовій творчості звернувся до пейзажу як позасюжетного елемента композиції й зображення мариністичного тексту, зокрема, був і класик української літератури Михайло Старицький (1840–1904). У творчості (прозовій) письменника, романтична домінанта в якого була очевидною, функціональним прийомом зображення художнього тексту відводиться особлива роль (стилетворча, образотворча). Питома їхня вага у прозових творах відносно незначна, хоча змальовані письменником картини природи часто є доволі виразними, символічними. Дослідник творчості М. Старицького В. Поліщук зазначає з цього приводу, що *“найбільше пейзажних картин, близько півтора десятка, в першій частині трилогії про Богдана Хмельницького, фактично – першому романі Старицького. І пейзажі тут відносно яскравіші і функціональніші та розмаїтіші, ніж в інших романах прозаїка”* [10, 177]. Способи творення пейзажних картин, на думку дослідника, не є новаторськими: *“<...> пейзажний чинник у великій прозі письменника ще однозначніше тяжіє до традиційності, тобто – за дещо узагальненою роллю – до зображальності (“фотографічності”), зрідка, можливо, і до зображально-виражальної функції”* [10, 176–177].

Серед пейзажистики у трилогії М. Старицького [12] є й мариністичний текст, який у тім числі слугує одним із засобів творення образної системи твору. Зокрема, найширше він виписаний у першій частині трилогії “Богдан Хмельницький” – романі “Перед бурей”, – а в наступних двох означений лише штрихово. Це стосується

епізоду романтичного зображення морського набігу козацьких чайок на прибережні міста Туреччини.

Письменник звертається до **зображення Чорного моря**, при творенні якого часто використовує романтизований прийом **контрастування**:

“Налетела туча и понеслась низко над морем; ветер завыл и закружил дождевые вихри; застонали волны и со страшными гигантскими размахами начали подымать все выше и выше свои седые вершины. Буря стала и эти вершины срывать, а они, загигаясь, каскадом летели в пучины” [12, т. 5/1, с. 360–361].

“Солнце уже начало окрашивать пурпуром далекий край моря. Огненная дорога протянулась по неоглядной синей дали, дробясь на вершушках волн в изумруды, алмазы и яхонты, утопая в далекой пламенеющей бездне. Ветер стихал и стихал. Парус, изморщенный, обвислый, колыхался уныло, издавая слабые звуки шороха, словно хрипы умирающего больного <...> контур галеры ясенел и увеличивался заметно для всех <...>” [12, т. 5/1, с. 402].

Море у творі М. Старицького постає ніби живою істотою, а також повноправним художнім образом. Яскравим засобом, яким письменник послуговується в тексті, є **уособлення** морської стихії. Старий козак говорить: “– *Еще под твоей рукой* (Б. Хмельницького – Ю. В.) *послужить хочу, расправить старые кости да и по морю соскучился, стосковался <...>. Ведь мы с ним жили, как рыба с водой, а сколько лет, так и начала не увидишь за далью. – Правда, диду, **знает вас море**, да и вы его добре знаете <...>”* [12, т. 5/1, с. 273]. Підтвердженням є і своєрідне жертвопринесення шляхтича Грабини морю, після чого морська стихія, наситившись, заспокоюється, буря стихає [див.: 12, т. 5/1, с. 361–363]. Море в цьому епізоді подібне то до звіра, то до язичницького морського божества, яке треба задобрити. Коли Хмельницький захотів урятувати Грабину, його порив зупинили: “*Оставь, пане атамане, – отозвался сумрачно дед, – не найдешь его: море не возвращает своей добычи*” [12, т. 5/1, с. 362].

Мариністичний текст автор використовує для увиразнення й доповнення характеристики художніх образів. Так, почуття героїв, їхня зовнішність, дії змінюються залежно від руху морської стихії. “*Богдан теперь правил сам рулем; **могучая** грудь его вздымалась высоко, глаза горели **отвагой**, лицо дышало **благородным** огнем. От времени до времени он подбадривал козаков и **могучими** ударами весла направлял дрожавшую чайку. **Буря** давно уже сорвала с него шапку и трепала в клочья жупан, а он стоял **неподвижно** и **твердо** и, казалось, вызывал **бурю** померяться с **силой козачьей**”* [12, т. 5/1, с. 361].

Письменник, використовуючи стилістичний прийом **паралелізму**, що найбільше притаманний фольклорові, прагне вразити, зацікавити читача, підтвердити залежність людського світу від світу природи. Одним із таких яскравих прикладів є зображення (на тлі картин природи) внутрішніх переживань гетьмана Богдана від зустрічі зі шляхтянкою Марилькою: “***Улеглось** перекатное эхо, и все **стихло** кругом; только равномерные удары весел да всплески непослушных волн слышатся в наступившей темноте. Небо снова **затянулось** каким-то*

мрачним покровом: ни одной звезды, а на море – ни искры. Стоит Богдан на носу чайки и **смотрит** в **мрачное** небо; и снова в **душе** его **поднимается неотходное ощущение**, что в этой панночке и в виденном им сне есть какая-то таинственная, фатальная связь <...>” [12, т. 5/1, с. 377].

Старицький-прозаїк дуже активно культивував романтичний прийом пригодництва, і мариністика для цього була вельми доречною: боротьба між козацькими чайками і турецькими галерами, абордаж ворожого корабля, захоплюючий змаг козацтва з морським штормом тощо. Мариністичні пригоди супроводжуються контрастною зміною семантики образів. Наприклад, зображуючи зіткнення козацької чайки з турецькою галерою, автор моделює ситуацію так, що один світ (козацтва) представлений у підкреслено позитивному світлі, а інший (турецько-татарський) – у негативному. Письменник використовує типове для романтизму протиставлення лицаря (козака) і розбійника (турка-татарина) в художньому тексті, виписує картину морської баталії: “Богдан выкинул на мачте своей флаг, означающий рассыпной строй, хотя и без того все казаки знали единую в этом случае тактику: разлететься во все стороны и заставит галеру преследовать чайки по одиночке. Но едва галера пускалась в погоню за намеченной жертвой, как разлетевшиеся ладьи снова слетались в тылу, словно легкокрылые ласточки за злым коршуном, щипали галеру меткими пулями, а при возможности и бросались в атаку. На этот раз галеры, приметив ничтожное количество чаек, смело двинулись за ними в погоню” [12, т. 5/1, с. 398].

Змалювання інтер'єрних деталей різних морських суден частково також слугують засобом до повнокровнішого творення художніх образів. Так, інтер'єр козацьких чайок вказував на невибагливість, простоту їхніх керманічів і війська. А от значне військово забезпечення корабля – на мудрість і далекоглядність, що безперечно допомагало при веденні бою.

Інтригуючим моментом у мариністичному тексті М. Старицького є з'ява прекрасної жінки (доньки загиблого шляхтича Грабини – Марильки) на борту однієї з козацьких чайок. Як відомо, жінка на кораблі знаменує невдачу, нещастя. У цьому разі море виступає своєрідним індикатором, передвісником наступних у часі буремних історичних подій. Цікавим у творі є епізод розмови Марильки з Хмельницьким і ті символічні знаки, якими море “супроводжувало” ту розмову. “Я кричала и билась, пока не упала наземь, и уж тут не помню, что дальше, только меня разбудил опять-таки стук, но уже другой: стучалась и кричала цыганка. Я отворила и обрадовалась ей, а особенно провожатому. – Хорош, должен быть, провожатый! – встал взволнованный козак и начал ходить по тесной каюте. – Татарин, – продолжала панна, **следя глазами за своим слушателем**, – и очень, очень поганый <...>. Татарин исчез <...> подошел к нам старик <...> поместил меня с цыганкой в какую-то кибитку, где были старенькая и молоденькая татарки, но они на нас страшно сердито смотрели, даже ругались, только я не понимала тогда, ругали **гяуркой**, а молодая так даже два раза толкнула меня <...>. Я начала плакать, прятаться за цыганку, а та и на них

накричала, так що татарки притихли і тільки глядели змеями исподлобья. Ой, – **вскрикнула неожиданно** панна і прижалась к Богдану, – **мы опрокидываемся, тонем?** – Нет, это **качнуло чайку боковой волной**. – **Я боюсь моря, боюсь волны!** – жалась в ужасе панночка. – Наша чайка никогда не опрокидывается, никогда, даже в страшную бурю, – успокаивал ее Богдан. – *Вот и плавно пошла <...>* [12, т. 5/1, с. 388–389]. Письменник моделює ситуацію так, ніби море прагнуло застерегти Хмельницького, попередити його про підступність і лицемірність шляхтянки, і той поштовх хвилі був не випадковим – вказував на оманливість солодко-жалісливої розповіді Марильки.

У двох інших частинах трилогії мариністичний текст представлений дуже стисло й лаконічно. Він слугує засобом до творення детальнішого образу гетьмана Богдана: *“Буря вынесла нас в открытое море, братья! Нет берега; кругом нас поднимаются страшные волны; но им не захлестать нашу козацкую чайку: били ее и раньше немалые бури, – привыкла, вынесет и теперь! Не смотрите на то, что ветер рвет наши ветрила: в бурю крепнут козацкие силы и вольнее дышет грудь! Пусть молнии блещут, – они освещают нашу дорогу; пусть гром грохочет, – он разрывает черные скопища хмар. Распускайте же паруса! Играйте с бешеным ветром! Проясняется небо <...> разрывается мгла! Взойдет над нами светлое солнце, и полетим мы на распушенных крыльях к нашему светлому берегу вперед!”* [12, т. 5/2, с. 609]; чи вживається для означення території певної країни: *“И раскинулось бы русское царство от Карпат до Урала и от Белого моря до Черного <...>”* [12, т. 5/3, с. 624].

У трилогії М. Старицького “Богдан Хмельницький” окрім морських пейзажів, майстерно виписані картини українського степу із хвилями ковили, і картини ці утворюють майже синонімічне семантичне поле з мариністикою. Одразу пригадується відоме Шевченкове: *“Кругом поле, як те море, широке синіє <...>”*. Для порівняння:

“Безбрежная, дикая степь мертва и пустынна; укрылась она белым саваном и раскинулась белою скатертью кругом, во всю ширь глаза; снежный полог то мелко рябью лежит, то вздымается в иных местах небольшими сугробами, словно застывшими волнами в разыгравшуюся погоду. Кое-где, на близком расстоянии, торчат из-под снега засохшие стебли холода, будяков, мышия или вырезаются волнистые бахромки полегшей тырсы и ковыля; между ними мелькают вблизи легкие отпечатки различных звериных следов. А там дальше, до конца-края, однообразно и тоскливо бело. Серое, свинцовое небо кажется от этого мрачным, а конец горизонта еще больше темнеет, резко выделяя снежный рубеж. Ни

<...> здесь ему показалось, напротив, что он выехал не на безбрежное раздолье, а на край земли, что горизонт не расширялся, а стоял наполовину обрезанным. За этим концом синеющей дуги он обрывался сразу в какую-то бездну, и обрыв этот казался вот тут, недалеко <...>. Ужас сковывал руки направлять душегубку туда <...>. “Потянет эта бездна, и бултыхнешься в пекельную прорву”, – такая мысль охватила Морозенка; но, взглядевшись пристальнее в этот резкий, синий рубеж лежавшего у ног его колоссального зеркала, загоревшегося в одном месте алым огнем, он приметил на самом краю водного обрыва единственное черное пятно, вспыхнувшее теперь в двух-

пути, ни тропы, ни звука! Только вольный ветер свободно гуляет себе по вольной, не заполоненной еще рукою человека степи да разыгрывается иногда в буйную удаль – метель” [12, т. 5/1, с. 7].

трех местах яркими бликами. <...> на море, медленно и бесшумно, словно из глубины, вздымались широкие волны и разбегались по песчаному берегу серебристым прибоем” [12, т. 5/1, с. 349–350].

Змальовуючи ж Дніпро, автор іноді порівнює його з морем, щоб показати силу й могутність цієї водної стихії: **“Морем разлился Днепр и неудержимо несет свои мутные воды; кружится водоворотом у круч, режет песчаные берега, бросается боковой волною на потопленные острова и мчится бурно серединой”** [12, т. 5/1, с. 250].

Отже, проаналізувавши мариністичний текст як рису романтичного творення на прикладі трилогії Михайла Старицького “Богдан Хмельницький”, робимо **висновок**, що письменник-класик використав його вельми майстерно й різногранно, хоча б частково збагатив цим українську прозову мариністику.

Література

1. Багинская И. Н. Творчество Р. Г. Даны и американская маринистика первой половины XIX века : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.05 / И. Н. Багинская ; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. – СПб., 1994. – 15 с.
2. Буткова Г. А море шумить ... (образ морської стихії у романах Ю. Яновського) / Г. Буткова // Урок української. – 2001. – № 4. – С. 25.
3. Дановский А. Изображение моря в русской романтической поэзии / А. Дановский // Русская речь. – 1982. – № 5. – С. 25–31.
4. Ключек Г. Юрій Яновський – Костянтин Паустовський – Олександр Грін : деякі паралелі / Г. Ключек // Слово і Час. – 2003. – № 3. – С. 71–77.
5. Кочерга С. О. Українська поетична мариністика кінця XIX – поч. XX ст. : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / С. О. Кочерга. – Л., 1993.
6. Літературознавча енциклопедія : [у 2 т.] / [авт. уклад. Ю. І. Ковалів]. – К. : ВЦ “Академія”, 2007. – Т. 2. – 624 с.
7. Мовчан Р. Неоромантична проза Юрія Яновського (“Майстер корабля”, “Чотири шаблі”) / Р. Мовчан // Дивослово. – 2001. – № 7. – С. 59–65.
8. Науменко Н. Вільний вірш у творчості Лесі Українки / Н. Науменко // Дивослово. – 2004. – № 4. – С. 6–8.
9. Науменко Н. Сенсорна образність “морської” поезії А. Рембо та О. Влизька / Н. Науменко // Олекса Влизько в контексті українського літературного Відродження 20-х років XX ст. : [зб. пр. Всеукраїнського наук. семін., Черкаси, 19 лютого 2008 р.] / відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2008. – С. 136–144.
10. Поліщук В. Художня проза Михайла Старицького / В. Поліщук. – Черкаси : Брама. Видавець О. Ю. Вовчок, 2003. – 376 с.
11. Рисак О. Лесин дивосвіт / О. Рисак. – Л. : Світ, 1992. – 184 с.
12. Старицький М. Твори : у 8 т. / М. Старицький. – К. : Дніпро, 1965. – Т. 5 (Богдан Хмельницький : трилогія). – Книга перша : Перед бурей. – С. 5–701 ; Книга друга : Буря. – С. 5–609 ; Книга третя : У пристани. – С. 5–639.
13. Тихолоз Б. Філософсько-поетична мариністика Г. Сковороди та І. Франка / Б. Тихолоз // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 6. – С. 122–132.

14. Ткалич І. Мариністика Олекси Влизька / І. Ткалич // Олекса Влизько в контексті українського літературного Відродження 20-х років ХХ ст. : [зб. пр. Всеукраїнського наук. семін., Черкаси, 19 лютого 2008 р.] / відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2008. – С. 132–136.
15. Ткачук М. Відродження української літератури 20-х років ХХ століття [Електронний ресурс] / М. Ткачук // Курс лекцій для студентів філологічного факультету зі спеціальності українська мова та література. – Режим доступу : www.tnpu.edu.ua/kurs/183/iec.htm.
16. Токмань Г. Поетична мариністика Володимира Свідзінського / Г. Токмань // Слово і Час. – 2009. – № 5. – С. 39–47.
17. Форд М. Форд. Конрад и море : ессе / Форд М. Форд // Иностранная литература. – 2000. – № 7. – С. 246–250.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню специфіки мариністичного тексту як однієї з яскравих рис доби романтизму та літератури цього періоду, його впливові на формування й еволюцію художніх образів (на основі конкретного твору). Звертається увага на особливості творення “морських” картин у поезії та прозі, зокрема, через осмислення літературно-естетичного контексту доби, коли ці твори писалися.

Ключові слова: романтизм, неоромантизм, трилогія, образ, мариністика, стиль, деталь, Хмельниччина, пейзаж, сюжет, символізм, суб'єктивність, митець.

Аннотация

Статья посвящена исследованию специфики маринистического текста как одной из ярких черт эпохи романтизма литературы этого периода, его влияния на формирование и эволюцию художественных образов (на основе конкретного произведения). Обращается внимание на особенности создания “морских” образов в поэзии и прозе, в частности, через осмысление литературно-эстетического контекста эпохи, в которой писались эти произведения.

Ключевые слова: романтизм, неоромантизм, трилогия, образ, маринистика, стиль, деталь, Хмельниччина, пейзаж, сюжет, символизм, субъективность, художник.

Summary

The article is devoted to research the specificity of the marinistic text as a remarkable feature of Romanticism and the literature's of this period. The “marine” influence at the formation and evolution artistic images on the base of the concrete work is determined. The main attention is paid to the peculiarities of creation “marine” pictures in poetry and prose across the literary-aesthetic context period of these works writing.

Keywords: romanticism, neo-romanticism, trilogy, image, marinistics, style, detail, Khmelnychyna, landscape, plot, symbolism, subjectivity, painter.

УДК 821.162.2.09 Старицький

Марценішко В.О.,

викладач,

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького

ОДНА З ДУМНИХ РЕМІНІСЦЕНЦІЙ У ТРИЛОГІЇ МИХАЙЛА СТАРИЦЬКОГО “БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ”

Фольклор був одним із найважливіших факторів у формуванні естетики та жанрової системи ХІХ ст., особливо романтизму. У всіх країнах цього часу збирання,